

הרב יעקב אריאל

**ספרא או סייפא?
תפקידה של מנהיגות ישראלית
(עפ"י עיון במלכים א' א')**

א. מי ימשיך את השושלת?

והַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים... (מלכים א', א, א).
דוד מגיע לערוב ימיו. העם דואג, מי ימשיך אותו? מי ימלוך אחריו? כיצד תובטח יציבות הממלכה? דוד שותק. המבוכה גדולה.
פסוק מקביל נמצא בתורה "ואברהם זקן בא בימים" (לא בכדי ההפטרה של פרשת "חיי שרה" היא פרק זה במלכים). אולם מה רב ההבדל ביניהם! אברהם דואג להמשכיות השושלת. הוא משיא ליצחק אישה הראויה לו וזו באה וממלאת את מקומה של שרה. העברת התפקיד מדור לדור מתנהלת על מי מנוחות. יצחק ממשיך את מורשת בית אביו ואמו. לעומת זאת, בבית דוד המהומה רבה. דוד אמנם הבטיח את המלוכה לשלמה, אולם, לא עושה דבר למימוש הבטחתו. זיקנתו ומחלתו מנוצלים ע"י אדניה לקבוע עובדות ונוצרת תסבוכת שבסופה שלמה יושב על כיסא אביו ואדוניה ויואב משלמים עליה בחייהם.

ב. אדניה מתנשא למלוך

וְאֲדָנְיָה בֶן חַגִּית מֵתִנְשָׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וְחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו: (מלכים א', א, ה).
אדניה שואף שררה. אין הוא ממתין לאחרים שימליכו אותו הוא מכריז בעצמו "אני אמלוך". הוא מסתמך על כך שהוא הבכור למעשה אחרי מותם של אמנון ואבשלום "זאותו ילדה אחרי אבשלום". תפיסה זו של זכות ראשונים מציגה גישה כוחנית. הוא תובע את זכותו בפה. אדניה מתייחס לירושת אביו כאילו כולה שלו שהרי הוא המוחזק הראשון.

יחסה של התורה לבכור הוא אמביוולנטי. מצד אחד, הוא אינו היורש הבלעדי, אולם מאידך, הוא זכאי לירושה כפולה "כי הוא ראשית אמו לו משפט הבכורה". האם זכות זו היא אובייקטיבית או סובייקטיבית? לפי האפשרות השנייה האב הוא שמעוניין להכיר בבנו הראשון כממשיכו העיקרי, לכן יש לראות זאת כמעין צוואה לא כתובה שהבכור יירש פי שנים. האדם נוטה להתפעל מהרושם החיצוני. ולכן הראשון תופס את מקומו הראשון בתודעה. "צדיק הראשון בריבו".

מאידך, המסר העולה מדברי התורה בספר בראשית מתחילתו ועד סופו היא הגישה הראשונה, האובייקטיבית, שלפיה הראשון אינו בהכרח הבכור האמיתי. מהבל ושת שהועדפו על קין ועד אפרים שהועדף על מנשה דרך יוסף ויהודה שהועדפו על ראובן כל פרשה בספר בראשית מדגישה חוזר והדגש מסר זה. הראשון אינו בהכרח גם הבכור. עם ישראל - המאוחר בהופעתו מכל העמים - נקרא "בני בכורי ישראל". דוד עצמו, שאת כיסאו אדניהו טוען לרשת בזכות ראשוניותו, לא היה הבכור בבני ישי. "כי האדם יראה לעיניים וה' יראה ללבב". עם זאת, בגלל חשיבות הבכורה בעיני האדם, התורה הטילה מצוות רבות על הבכור. דווקא מה שחשוב בעיני האדם יש להקדישו לגבוה. בכור אדם ובהמה בכורי הפרי וראשית הגז וכן ירושת הבכור.

ג. הכוח והרוח מי קודם?

וַיְהִי דְבָרָיו עִם יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה - אִישׁ צְבָא - וְרַק אַחֲרָיו וְעִם אֲבִיתָר הַכֹּהֵן
 - אִישׁ הַרוּחַ - וַיַּעֲזְרוּ אַחֲרָיו אֲדֹנָיָה: (מלכים א', א, ז).
 אדוניוהו בחר בקפידה את נאמניו ונמנע מלקרוא למתנגדיו. הוא בוודאי יודע את עמדתם. הם בתפיסת עולמם עלולים רק להפריע לו במילוי תפקידו עפ"י תפיסת עולמו. הוא גם מדרג אותם בסדר הנכון מבחינתם:
וְאֵת נָתָן הַנָּבִיא = הַנְּבִיא מוֹזֵכֵר כִּאֵן רֵאשׁוֹן וְאַחֲרָיו אִישׁ הַצְּבָא: וּבְנֵיהוּ וְאֵת הַגְּבוּרִים וְאֵת שְׁלֵמָה אַחֲרָיו לֹא קָרָא: (מלכים א', א, י).
 בכוחות האופוזיציה של אדוניה הכוח קודם לרוח. בכוחות הקואליציה של שלמה הרוח קודמת לכוח.

מעמדו של יואב לא ברור. הוא הושעה אחרי דיכוי מרד אבשלום, ועמשה מונה במקומו. אחרי הריגתו של עמשה בידי יואב הוא חוזר כנראה להיות שר הצבא. הוא זה שמדכא את מרד שבע בן בכרי באבל בית מעכה. אך כנראה לא חזר יואב לגמרי למעמדו הקודם. הוא ידע שמעמדו התרופף ועם זאת עדיין לא נסה לחלוחיתו. כמי שעטור בניסיון קרבות עשיר וכמי שבוודאי נערץ ואהוד על רבים מפקודיו סביר להניח שהוא חיכה לשעת כושר לחזור למעמדו ולכוחו

הקודמים. אך טבעי שאדניה יראה בו את משענת כוחו העיקרית. כדרכם של שתלטנים מסוגו הוא משליך את עיקר יתרו על הצבא.

אולם מעבר לשיקול המדיני מסתתרת תפיסת עולם. האופוזיציה של אדניה יואב מעידה על תמימות דעים אידיאולוגית. יואב מתואר תמיד כבעל עמדות נוציות תקיפות ואלימות. תפיסת עולמו הבסיסית היא הכוח. אומנם הוא עושה זאת מתוך נאמנות מבחינתו למלכות דוד, אולם נאמנות מוגזמת זו הייתה לצנינים בעיני דוד. דוד שואף לנהל מדיניות מאוזנת יותר, מתונה יותר, שקולה וזהירה יותר, כלל-ישראלית ולא אינטרסנטית ובעיקר - לא כוחנית. בניגוד לדוד, יואב דורש בכל מקרה יד קשה ותקיפה והוא אף מבצעה למעשה בניגוד מוחלט להוראות דוד. אבנר, אבשלום ועמשא - בכל אלו מתגלה יואב כפי שדוד מיטיב לתאר את אופיו יותר מכל:

**יֹאב בֶּן צְרוּיָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְשָׁנֵי שָׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְנֵר בֶּן נֵר
וְלַעֲמָשָׂא בֶן יֵתָר וְיֵהָרָגם וַיִּשָּׂם דָּמֵי מַלְחָמָה בְּשָׁלֹם וַיִּתֵּן דָּמֵי מַלְחָמָה
בְּחַגְרָתוֹ אֲשֶׁר בְּמִתְנָיו וּבְנִעְלוֹ אֲשֶׁר בְּרַגְלָיו (להלן ב', ה).**

אחיו של יואב, אבישי, הציע להרוג את שמעי בן גרא. דוד מצילו מידו כשהוא גוער באבישי וכורך אותו יחד עם אחיו בחדא מחתא:

**וַיֹּאמֶר דָּוִד מַה לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה פִּי תִהְיֶה לִּי הַיּוֹם לְשֶׁטֶן. הַיּוֹם יוֹמַת
אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל כִּי הָלוֹא יִדְעֵתִי כִּי הַיּוֹם אָנִי מֵלָךְ עַל יִשְׂרָאֵל (ש"ב י"ט, כג)
(יש לשים לב למילה "היום" דוד לא מחל בעצם לשמע. הוא התכוון רק
לדחות את ענישתו. דוד ניחן בסבלנות. גבורה היא כבישת יצרים ודחייתם לשעת
כושר. הוא הטיל משימה זו על שלמה. דוד נמנע מלהעניש בעצמו את שמעי משום
שראה בו את שליח הי המענישו על חטא בת שבע. מחילתו הייתה רק אישית.
אולם הוא לא מחל על מרידתו בבית המלוכה עצמו (יבני יששכר").**

ד. בין יואב לדוד

דוד מודאג מחיזוק כוחו של יואב. תפיסת עולמו הכוחנית של יואב עלולה להשפיע לרעה על מדיניותה של המנהיגות המיועדת להמשיך את השושלת המלכותית. היא עלולה לחרחר ריב שווא וליזום מלחמות מיותרות. אומנם גם דוד עצמו היה איש מלחמות, המגלה בשעת צורך, קשיחות ותקיפות רבות עוצמה. כמבואר בשמואל ב ח', ב:

**וַיֵּךְ אֶת מֹאָב וַיִּמְדָּם בְּחָבֶל הַשָּׂבָב אוֹתָם אַרְצָה וַיִּמְדָּד שְׁנֵי חֲבָלִים
לְהַמִּית וּמְלֵא הַחָבֶל לְהַחִיֹּת וַתְּהִי מֹאָב לְדוֹד לְעַבְדִּים נְשָׂאֵי מְנָחָה.**

אולם הוא לא הפך להיות צמא דם שיטתי. הוא פעל רק מתוך כוונה. הוא שמר גם על הפן האחר באישיותו "נעים זמירות ישראל". הוא איזן בהרמוניה מלאה בין היותו אדמוני עם היותו יפה עיניים. עדינו העצני.

על אישיותו המוסרית והלא-כוחנית של דוד ניתן לעמוד מהדרך בה הוא רואה את פסילתו לבנות את המקדש. מאלפת ההשוואה שבין נימוקו המקורי של ה' בפי נתן הנביא לסירובו להצעת דוד לבין פרשנותו של דוד עצמו לדברים אלו. הנימוק הרשמי שנמסר ע"י נתן מפי ה' הוא:

כִּי לֹא יִשְׁבְּתִי בְּבַיִת לַמִּיּוֹם הַעֲלֵתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וְאַהֲרֵה מִתְהַלֵּךְ בְּאַהֲל וּבְמִשְׁכָּן... וְשָׁמַתִּי מְקוֹם לַעֲמִי לְיִשְׂרָאֵל וְנִטְעַתִּיו וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַז עוֹד וְלֹא יִסִּיפוּ בְנֵי עוֹלָה לַעֲנוֹתוֹ כְּאֲשֶׁר בְּרֵאשׁוֹנָה... וְהִנִּיחֵתִי לָךְ מִכָּל אֲיָבִיךָ... אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ... הוּא יִבְנֶה בַּיִת לְשָׁמַי (שמואל ב' ז', ו-יג).

מניעת דוד מלבנות את ביהמ"ק מוסברת בנימוק טכני. עדיין לא הגיעה שעת המנוחה והנחלה הסופיות. טרם הגיעה השעה לבנות בית ה' הקבוע. כל עוד עם ישראל טרוף וטרוד במלחמות ואינו יושב במנוחה גם ה' עמו בצרה וראוי לו שיתהלך באהל ובמשכן. תפקידו של דוד, להבטיח את שלום הממלכה, טרם הסתיים. ביהמ"ק הקבוע יוכל למלא את ייעודו רק בתקופה של שובה ונחת. אין ספק שמאחרי הסבר טכני זה מסתתרים נימוקים ערכיים כבדי משקל, אולם הם לא מודגשים ע"י ה'. ויש מקום ליתן פתחון פה לטיעון שמכיוון שדוד טרם סיים את משימתו להדביר כל אויב ומתנקם לכן אין הוא רשאי לבנות את בית ה'. (סימוכין לטיעון כזה ניתן להביא מפסיקתא רבתי פרשה ב לחנוכה)

אולם דוד עצמו בהסבירו לעם את דבר ה' אומר את הפסוק הידוע:

וְהָאֵלֵהִים אָמַר לִי לֹא תִבְנֶה בַּיִת לְשָׁמַי כִּי אִישׁ מִלְחָמוֹת אֶתָּה וְדָמִים שָׁפַכְתָּ (דה"י א כ"ח, ג).

ה' לא אמר זאת במפורש. דוד הוא שהבין כך את דברי ה'. הדבר מראה את תיעובו של דוד מהתפקיד הקשה שהוטל עליו, שלא בטובתו, להבטיח את בטחונו של עם ישראל תוך כדי הפעלת כוח ושפך דם.

יואב ודוד היו טיפוסים שונים זה מזה. ולמרות זאת, ואולי דווקא משום כך, בתקופה שבה נאלץ דוד לשלוף את חרבו מתערה הם השלימו למעשה זה את זה. חלוקת עבודה זו ביניהם מוזכרת בשי"ב ח', טו:

וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דָּוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה לְכָל עַמּוֹ, וַיּוֹאֲב בֶן צְרוּיָה עַל הַצָּבָא.

לא רק חלוקת תפקידים יש כאן, אלא גם הבדל אידיאולוגי, מה עיקר תפקידה של הממלכה, בחוסן חיצוני או בצדק פנימי? דוד ראה את עיקר תפקידו במשפט ובצדק החברתי בבית.

ה. תומכי שלמה

וְצִדֹק הִכְהֵן וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וְנָתַן הַנְּבִיא וְשָׁמְעֵי וְרַעֲי וְהַגְּבוּרִים אֲשֶׁר
לָדוּד לֹא הָיוּ עִם אֲדֹנָיהוּ: (מלכים א' א, ח).
וְאֵת נָתַן הַנְּבִיא וּבְנֵיהוּ וְאֵת הַגְּבוּרִים וְאֵת שְׁלֹמֹה אָחִיו לֹא קָרָא:
(מלכים א' י).

כוחות הקואליציה של שלמה מתאפיינים בדרוג שונה מזה של אדוניהו. יש
בהן שתי קבוצות:

קבוצה א: וְצִדֹק הִכְהֵן וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע = הכהן בראש ואחריו איש הצבא.
קבוצה ב: וְנָתַן הַנְּבִיא וְשָׁמְעֵי וְרַעֲי וְהַגְּבוּרִים אֲשֶׁר לָדוּד לֹא הָיוּ עִם אֲדֹנָיהוּ:
הנביא בראש ורק אחריו הגיבורים.
(הלכנו בעקבות הת"י שתרגם כרתי ופילתי עליהם הופקד בניהו בן יהוידע
קקשתים וקלעים. כנראה הייתה "סיירת" ממלכתית מיוחדת או משמר המלך.
ואם נפרש כחז"ל שכרתי ופילתי הם אורים ותומים ובניהו היה ראש הסנהדרין
קבוצה א' ובה צדוק, בניהו ונתן כוללת רק אנשי רוח וקבוצה ב' שמעי ורעי
והגיבורים כוללת את אנשי הצבא).

כאמור, לא רק מאבק על הכסא יש כאן, אלא התנגשות חזיתית בין שתי
תפיסות עולם, כיצד תנוהל הממלכה? מה יעמוד בראש סולם העדיפויות של
המלך? איזה קו יאומץ ע"י המלך החדש, זה של יואב או זה של דוד? הימנעותו
של אדוניהו מלהזמינם להכתרתו מכאן, ותמיכתו של יואב באדוניהו מאידך, הן
שעוררו בכוחות הקואליציה של שלמה את החרדה מפני השלטון החדש העומד
להשתלט על הממלכה הצעירה והן שדחפו אותם לנקוט יוזמה משלהם.

ו. סעודת מלכים

וַיִּזְבַּח אֲדֹנָיהוּ צֹאן וּבָקָר וּמְרִיא עִם אֶבֶן הַזֹּחֶלֶת אֲשֶׁר אֵצֶל עַיִן רְגֵל וַיִּקְרָא
אֶת כָּל אָחִיו בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְכָל אָנָשִׁי יְהוּדָה עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ: (מלכים א' א, ט).
גם בת שבע וגם נתן הנביא החוזרים ומתארים את חגיגת ההכתרה של
אדוניהו מדגישים עובדה זו ביתר פירוט: "שור ומריא וצאן לרוב". אין ספק שפרט
שולי זה נראה חשוב הן בעיני המעורבים בפרשה והן בעיני התני"ך ולכן הושם
אליו לב. לעומת זאת, בהכתרת שלמה לא מוזכר שום דבר גסטרונומי.
הבדל זה בין שתי החגיגות מאפיין את שני האישים והבדלי הגישה העמוקים
שביניהם. אדניהו אינו יכול לוותר על הצורך בחלק חומרי זה בהכתרתו, לא רק
משום שהוא מהווה גורם משיכה להמון הרחב ומבטיח את תמיכת הציבור בו.
יתרה מזאת, הוא מבסס את מדיניותו על הבטחת לחם ובשר, על פרנסה

וכלכלה, שלדעתו יושגו כנראה בעזרת הכוח הצבאי. עמך ישראל זקוקין לפרנסה - לכו ופשטו בגדוד. (דוד יפה העיניים לא יצא למלחמה ללא עיני העדה - הסנהדרין - אדניה לא העמיד בראש את אנשי הרוח).

אין ספק שהנושא הכלכלי חייב להיות משימתו העיקרית של כל מנהיג. ללא בסיס כלכלי יציב הממלכה עלולה להתמוטט. כשפרעה חולם על השיבולים הריקות הבולעות את הבשלות והמלאות נפעמת רוחו והוא מתעורר בבהלה. הוא מבין היטב שמשבר כלכלי עלול לאיים על יציבותו השלטונית. לכן פתרונו של יוסף כל כך מתקבל על דעתו. רעיון זה עומד כנראה בבסיס פסיקתו של הרמב"ם (פ"ה מה"ל גזלה) שמקור הסמכות של המלך הוא העם המכיר במטבע היוצא על ידו (ויתכן שגם שלמה עצמו רומז לכך במשלי ל', כה עייש "דעת מקרא").

שלמה רואה בחכמה את העיקר. החכמה אצלו היא החכמה המוסרית, חכמת המשפט והצדק. לדעתו זה תפקידו העיקרי של המנהיג. הבעיות הכלכליות ואף הביטחוניות תיפתרנה מאליהן כשצדק חברתי ישרור בארץ. את הסתייגותו הנמרצת מסעודות המלכים הוא מביע במלוא החריפות במשלי פרק כ"ג:

(א) כִּי תֵשֶׁב לְלַחֹם אֶת מוֹשֵׁל בֵּין תְּבִין אֶת אֲשֶׁר לְפָנָיִךְ:

(ג) אֵל תִּתְּאוּ לְמִטְעַמֹתָיו וְהוּא לָחֵם קְזָבִים:

(ו) אֵל תִּלְחֹם אֶת לָחֵם נַע עֵין וְאֵל תִּתְּאוּ לְמִטְעַמֹתָיו:

(כ) אֵל תְּהִי בְסֻבָּאי יֵין בְּזֹלְלֵי בֶשֶׂר לְמוֹ:

(כא) כִּי סָבָא וְזוּלָל יִרְשׁוּ וְקָרְעִים תִּלְבְּשׁוּ נֹמָה:

ואכן בזכות הנהגת המדינה בחכמה ובצדק זכה שלמה למה שלא זכה שום מנהיג בישראל, ותקופת שלמה נחשבת לתקופת הזוהר של עם ישראל מכל הבחינות, גם מבחינה רוחנית וגם מבחינה כלכלית. ובלשון הזוהר "סיהרא בשלמותא".

וְכָל הָאָרֶץ מִבְּקָשִׁים אֶת פְּנֵי שְׁלֹמֹה לְשִׁמֵּעַ אֶת חֲכָמָתוֹ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים בְּלִבּוֹ. וְהָמָּה מִבָּאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ פְּלִי כֶסֶף וְכֹלֵי זָהָב וְשִׁלְמוֹת וְנֶשֶׁק וּבִשְׂמִים סוּסִים וּפָרָדִים דָּבַר שָׁנָה בְּשָׁנָה. וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלַם בְּאַבְנִים וְאֵת הָאָרְזִים נָתַן בְּשִׁקְמִים אֲשֶׁר בְּשַׁפְּלָה לְרֹב:
(מלכים א פרק י', כד).

וכמו כן "סעודת שלמה" הפכה לשם דבר לדורות. אכן שולחן מלכים חייב להיות מכובד ועמוס בכל טוב אולם זו אינה מטרת השלטון, זהו הכרח הנלווה לשלטון.

טוֹב מַעַט בִּירְאָת ה' מֵאוֹצֵר רֹב וּמֵהוֹמָה בּוֹ. טוֹב אֶרְחַת יָרֵק וְאַהֲבָה שֵׁם מִשׁוֹר אָבוֹס וְשִׁנְאָה בּוֹ: (משלי ט"ו, טז-יז).

ז. הבורח מן הכבוד

וַיֹּאמֶר נָתַן אֵל בֵּית שִׁבְעָ אִם שְׁלֵמָה לֵאמֹר הֲלוֹא שְׁמַעְתָּ כִּי מֶלֶךְ אֲדִנְיָהוּ בֶן חַגִּית וְאֲדִנְיָנוּ דָּוִד לֹא יָדָע: (מלכים א', א, יא).

הבדל נוסף ומשמעותי בין שני האישים הוא ששלמה אינו נוקט שום יוזמה משלו. אדוניה מייצג את הכוח ומשתמש בו לתפוס את המלוכה. שלמה מייצג את הרוח ולכן אינו נוקט בשום צעד מעשי. אם באמת העם מעוניין בהנהגתו על העם לנקוט יוזמה ולא הוא "יהללך זר ולא פיד".

נתן, צדוק ובניהו הם היוזמים. כאישים אובייקטיביים, חסרי פניות אישיות, שטובת הממלכה לנגד עיניהם, הם רואים את הממלכה בנויה בסדר שונה משל אדוניהו. הכהן והנביא בראש ואחריהם אנשי הצבא. לכן הם רואים בשלמה את המועמד ההולם את המלוכה. "הן במעלליו יתנכר נער" הם רואים בו את המנהיג האידיאלי התואם את השקפתם המדינית.

רק שלמה יציל בחכמתו את הממלכה מהידרדרות מוסרית ושלטונית. נתן ובניהו יודעים שאם המהלך לא יצליח הם עלולים לשלם על יוזמתם זו בחייהם. אולם הם אינם חתים מפני כל. הצדק, האמת וטובת הכלל נר לרגליהם.

ח. חכמת שלמה

סופו של שלמה מעיד על תחילתו. הוא לא אכזב את הציפיות שתלו בו. עם המלכתו הוא מועמד בפני הברירה במה לבחור בביטחון, בכלכלה או ביציבות השלטון.

וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים שְׂאֵל מָה אַתָּן לָךְ. וַיֹּאמֶר שְׁלֵמָה וְנָתַתְּ לַעֲבָדְךָ לֵב שֹׁמֵעַ לִשְׁפֹט אֶת עַמְּךָ לְהִבִּין בֵּין טוֹב לְרָע כִּי מִי יוּכַל לִשְׁפֹט אֶת עַמְּךָ הַכָּבֵד הַזֶּה. וַיִּיטֵב הַדָּבָר בְּעֵינֵי אֱ-לֹהֵי כִּי שְׂאֵל שְׁלֵמָה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים אֵלָיו יַעַן אֲשֶׁר שְׂאֵלְתָּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא שְׂאֵלְתָּ לָךְ יָמִים רַבִּים וְלֹא שְׂאֵלְתָּ לָךְ עֵשֶׂר וְלֹא שְׂאֵלְתָּ נַפֶּשׁ אִיבִיד וְשְׂאֵלְתָּ לָךְ הִבִּין לִשְׁמֹעַ מִשְׁפָּט. (מלכים א' ג, ה).

משלוש אפשרויות אחרות שהיו בידיו של שלמה: יציבות שלטונית, כלכלה בריאה וכוח, הוא העדיף אפשרות רביעית, לא צפויה בשליטים מסוגו: את החכמה. ולא סתם חכמה אלא את חכמת הצדק ע"מ שיוכל לשפוט את העם (זוהי חכמת שלמה בה עוסק כל ספר משלי. היא אינה מדע ספקולטיבי אלא חכמת הצדק והמוסר כנאמר בתחילת הספר: לְדַעַת חֲכָמָה וּמוֹסָר לְהִבִּין אֲמָרֵי בִינָה. לְקַחַת מוֹסֵר הַשֶּׁפֶל צָדֵק וּמִשְׁפָּט וּמִיִּשְׁרָיִם. - משלי א', ב).

תפיסתו של שלמה באה לידי ביטוי בהרחבה בספרו משלי ח', יד:
לִי עֵצָה וְתוֹשִׁיָה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה. בִּי מַלְכִים יִמְלְכוּ וְרוֹזְנִים יַחְקְקוּ צְדָק:

ושם ט"ז, י:

**קָסָם עַל שְׁפִתַי מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט לֹא יִמְעַל פִּי:
 (יב) תוֹעֵבֶת מַלְכִים עֲשׂוֹת רָשָׁע כִּי בְצַדִּיקָה יִכּוֹן כִּסֵּא:
 (יג) רָצוֹן מַלְכִים שְׁפִתַי צְדָק וְדָבָר יִשְׂרָיִם יֵאָהֵב:**

ושם כ', כח:

חֶסֶד וְאֱמֶת יִצְרוּ מֶלֶךְ וְסֵעֵד בְּחֶסֶד כִּסֵּאוֹ:

ושם פרק כ"ט, ד:

**מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוֹמוֹת יִהְרַסְנָה:
 (יד) מֶלֶךְ שׁוֹפֵט בְּאֱמֶת דְּלִים כִּסֵּאוֹ לְעַד יִכּוֹן:**

וכן במזמור ע"ב בתהילים שנכתב לכבודו של שלמה או על ידו:

(א) לְשִׁלְמֹה. אֲ-לֵהִים מִשְׁפָּטֶיךָ לְמֶלֶךְ תּוֹן וְצַדִּיקְתְּךָ לְבֹן מֶלֶךְ:

(ב) יָדִין עַמְּךָ בְצַדִּיק וְעֲנִיֶיךָ בְּמִשְׁפָּט:

(ג) יִשְׂאוּ הָרִים שְׁלוֹם לְעַם וּגְבוּעוֹת בְּצַדִּיקָה:

(ד) יִשְׁפֹט עֲנִי עִם יוֹשִׁיעַ לְבָנֵי אֲבִיוֹן וַיִּדְבַּא עוֹשֵׂק:

במדיניות הצדק הפנימית הוא תולה גם את הצלחתן של מדיניות החוץ של הביטחון ושל הכלכלה. הכול תלוי בצדק ובמשפט. המשך המזמור מתאר זאת:

(ח) וַיִּרְדַּךְ מִיַּם עַד יָם וּמִנְהַר עַד אֲפְסֵי אֶרֶץ:

(ט) לְפָנָיו יִכְרְעוּ צִיִּים וְאֲיָבִיו עָפָר יִלְחֲכוּ:

(י) מַלְכֵי תְרַשִׁישׁ וְאֵיִים מִנְחָה יִשִּׁיבוּ מַלְכֵי שִׁבָּא וְסָבָא אֲשֶׁכֶר יִקְרִיבוּ:

(יא) וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מַלְכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ:

(יב) כִּי יֵצֵל אֲבִיוֹן מִשּׁוּעַ וְעֲנִי וְאִין עֲזָר לוֹ:

(יג) חֶסֶד עַל דָּל וְאֲבִיוֹן וּנְפֹשׁוֹת אֲבִיוֹנִים יוֹשִׁיעַ:

(יד) מִתּוֹךְ וּמִחֲמַס יִגָּאֵל נַפְשָׁם וַיִּיקֶר דָּמָם בְּעֵינָיו:

ט. שורש המחלוקת

כבר בראשית יסוד המלוכה בישראל עדים אנו להתרוצצות סביב השאלה: מהו עיקר תפקידו של המלך, המשפט או הצבא, הפנים או החוץ? בפנייה הראשונה של העם לשמואל הדרשה היא:

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה זְקֵנִת וּבָנֶיךָ לֹא הִלְכּוּ בְּדַרְכֶיךָ עִתָּה שִׁימָה לָנוּ מֶלֶךְ לְשִׁפְטֵנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם. (שמואל א' ח, ה).

אולם בהמשך מתווספת לדרישת המשפט גם דרישה נוספת:
וְהִינּוּ גַם אֲנַחְנוּ כְּכֹל הַגּוֹיִם וְשִׁפְטָנוּ מִלְכָּנוּ וְיֵצֵא לְפָנֵינוּ וְנִלְחַם אֶת מִלְחַמָּתָנוּ: (שם כ).
אך כששמואל מסכם את דרישותיהם בנאום התוכחה בגלגל הוא חושף את המניע העיקרי של העם:
וְתָרְאוּ כִּי נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם וְתֹאמְרוּ לִי לֹא כִּי מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ וְה' אֱ-לֹהֵיכֶם מִלְכְּכֶם: (שמואל א י"ב, יב).
לכן מובנת הסתייגותו של שמואל מדרישת העם למנות להם מלך. וזו כוונת התלמוד במסכת סנהדרין דף כ, ע"ב:
"רבי אליעזר אומר זקנים שבדור כהוגן שאלו שנאמר תנה לנו מלך לשפטנו אבל עמי הארץ שבהן קלקלו שנאמר והיינו גם אנחנו ככל הגוים ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו".
ונלענ"ד, שעיקר כוונתו של ר' אליעזר היא להמשך הכתוב "ונלחם את מלחמותינו". בהעדפת נושא זה על המשפט מושווה מלך ישראל לכל הגוים).

י. בין בת שבע לנתן

וּתְבֹא בַת שֶׁבַע אֶל הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה... וְתֹאמֶר לוֹ אֲדֹנָי אַתָּה נִשְׁבַּעְתָּ בְּה' אֱ-לֹהֶיךָ לְאַמְתְּךָ כִּי שְׁלֹמֶה בְּנֶךְ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יָשֵׁב עַל כִּסְאִי... וְיִקְרָא לְכָל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלֹאֲבִיתָר הַכֹּהֵן וְלִיֵּאָב שֵׁר הַצֶּבֶא. וְלִשְׁלֹמֶה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא: (מלכים א', טו-יט).

בת שבע מקדימה את אביתר הכהן ליואב שר הצבא. היא לא דייקה בהצגת העובדות כמות שהן. היא כנראה לא ייחסה חשיבות לסדר האישים. ומכיון שהייתה אמו של שלמה סברה לתומה שכשם שבקואליציה של שלמה אנשי הרוח קודמים לאנשי הכוח כך גם באופוזיציה של אדוניהו, מן הראוי שאישי הרוח יקדמו. היא סברה שסדר האישים במחנהו של אדוניהו הוא מקרי. היא דיברה בעיקר כאימו של שלמה.

(יז) וְתֹאמֶר לוֹ אֲדֹנָי אַתָּה נִשְׁבַּעְתָּ בְּה' אֱ-לֹהֶיךָ לְאַמְתְּךָ כִּי שְׁלֹמֶה בְּנֶךְ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יָשֵׁב עַל כִּסְאִי... אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ עֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ לְהַגִּיד לְהֵם מִי יָשֵׁב עַל כִּסֵּא אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו. וְהִנֵּה כֹּשֵׁב אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ עִם אֲבִיתָיו וְהִיטִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֶה חֲטָאִים. (שם יז-כא).

בת שבע לא מציגה את בעיית הממלכה. היא חוששת ממה שעלול לקרות לה ולבנה באופן אישי. גם אם לא תפסה את עומק הבעיה, בדאגתה האימהית היא חשה את העלול לקרות. שלמה בנה הוא איש עדין ואציל רוח, אדוניהו הוא איש

כוחני. הוא עלול להשתמש בכוחו כדי לסלק כל אבן נגף חשודה הנקרית על דרכו. שלמה עלול להיתפס בעיניו ככזה, בפרט שיש לו קואליציה הרואה בו מועמד מתאים למלכות.

נתן שלח בכוונה את בת שבע לפניו כדי להזכיר לדוד ראשית כל את הבטחתו להמליך את שלמה. אולם הוא לא הסתפק בדברי בת שבע כי ידע שהיא תציג רק את בעייתה האישית ולא תעמיד את דויד על חומרת הבעיה הציבורית של המשך קיומה של הממלכה. לכן הוא אומר מראש לבת שבע:

הנה עודך מדברת שם עם המלך ואני אבוא אחריך ומלאתי את דבריך.
(מלכים א', א, יד).

נתן מעמיד את המלך על אחריותו האישית להמשכיות. הוא יודע שדויד לא נקף אצבע בנושא היורש. אולם עצם שתיקתו משמעותה כהודאה. וכדי לעורר את דויד ממה שנראה כביכול כשלוותו הוא מאשים אותו כמי שמינה את אדוניהו ושואל אותו שאלה נוקבת:

ויאמר נתן אדני המלך אמה אמרת אדניו? מלך אחרי והוא ישב על כסאי?! (שם, כד).

הוא גם תמה על כך שהמלך עשה כביכול דבר כה גורלי לממלכה מבלי להיוועץ עמו, עם הנביא איש הרוח הנשוא את דבר ה':

אם מאת אדני המלך נהיה הדבר הזה ולא הודעת את עבדיך (עבדיך) מי ישב על כסא אדני המלך אחרי?! (שם, כו).
שאלותיו החדות של נתן מחייבות את דויד לתגובה.

יא. היסוסיו של דוד

השאלה הנשאלת היא, מדוע דוד לא מימש באמת את הבטחתו לבת שבע? מדוע הוא לא נקט יוזמה להמליך תחתיו את שלמה ולמנוע בכך את כל התסיסה המיותרת בממלכה?

מסתבר שדוד חשש שמא טרם הגיעה השעה לממלכת הרוח ישראל. אומנם הוא הביא את מלכות ישראל לשיא כוחה והתרחבותה, אולם בכל זאת הוא לא היה בטוח עדיין בכוחה של הממלכה הצעירה. "כי הנה אויביך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש". הממלכה אולי צריכה עדיין להישען גם על חרבה. הוא ממתין לראות מה הם צרכי הממלכה. האם הממלכה שבנה חזקה דייה והיא יכולה כבר להתפנות לבניין המקדש ולצרכי הרוח, או שמא עדיין יש צורך לחזק את כוחה הפיזי? דוד הכיר את בניו וידע להבחין בין מדיניותו הכוחנית של אדוניהו ותומכיו, כשיואב בראשם, לבין חכמתו של שלמה ותומכיו, כשנתן הנביא בראשם.

בתוך כדי דיבור בו מתאר דוד את יואב כמי שיגן דמי מלחמה בהגרתו אשר
במתניו ובנעלו אשר ברגליו הוא מעמת מולו את שלמה: ועשית קחמקתך.

חכמת הרוח של שלמה מתעמתת מול עוצמת הכוח של יואב. דוד עצמו משלב
באישיותו את שני הכוחות: הוא עדינו העצני, אדמוני עם יפה עיניים. כל אחד
משני בניו מייצג רק צד אחד באישיותו. אילו ניתן היה ליצור שותפות בין השנים,
בחינת מלך ומשנהו, היה הדבר עדיף. אולם דוד חשש שאדוניהו ותומכיו הכוחניים
לא יתנו לשלמה איש הרוח לדור עימם בכפיפה אחת. אי ספרא לא סייבא ואי
סייבא לא ספרא. אומנם דוד עצמו ידע להשתמש בכוחו של יואב בצורה
מושכלת. כי יואב קיבל את מרותו המלאה. וגם דויד, אחרי הריגת אבשלום,
השעהו מתפקידו. אולם יואב בהנהגת אדוניהו לא יכתיר עליו את שלמה. עימות
חזיתי בין השניים עלול לפורר את הממלכה. צוואתו של דוד לשלמה בסופו של
דבר תהיה אפוא: ולא תורד שיכתו בשלם שאל.

בינתיים הוא מתלבט. הוא אינו נוקט עמדה. הוא לא ממליך לא את אדוניהו
איש הכוח ולא שלמה איש הרוח. הוא היה מעדיף משהו מורכב משני היסודות
הללו. אולי שיתוף מסויים ביניהם. כי רק שילוב שני הכוחות הללו הוא המשכה
האמיתי של אישיותו המיוחדת ורק הוא שיכול להבטיח את שלום הממלכה. לכן
הוא ממתין. דוד דוחה את ההכרעה, כי הוא מבין את חומרת משקלה
והשלכותיה. נתן מעמידו על כך שעליו להכריע מיד, אחרת שלמה, תפיסתו
המדינית והמשך השושלת בסכנה.

כשמתברר לו שאדניה מתנשא למלך ולא עוד אלא בעזרת קואליציה
כוחנית של מודחים וממורמרים, שסדר העדיפויות שלהם הוא שלילי, הוא מבין
שאין עוד אפשרות להתמהמה. הוא קם ממשכב בחוליו והחליט לעשות מעשה.

יב. מקדש מלך

ויאמר המלך דוד קראו לי לצדוק הכהן ולנתן הנביא ולבניהו בן יהוידע
ויבאו לפני המלך: (שם, לב).

מה גרם להחלטתו של דוד? מה הביאו להתגבר על היסוסיו?

אין חלל ריק בפוליטיקה. הימנעותו של דוד מלהחליט ברורות מי ישב אחרי
היא שגרמה לניסיונם של אדוניה ותומכיו לקבוע עובדה. ולעובדה זו לא יכול היה
דוד להסכים. הכרעה חד-צדדית לכיוון הכוחני היא בלתי נסבלת. אם אין מועמד
למלכות מסוגו של דוד אלא יש ברירה רק בין שני מועמדים שכל אחד מהם
מייצג אחת משתי אפשרויות: מדיניות כוחנית או מדיניות רוחנית, אזי ההכרעה
היא ברורה: הרוח עדיפה על הכוח.

הסיבה העיקרית לכך היא לא רק הצורך בהעדפת מדיניות פנים על פני מדיניות חוץ אלא גם משאת נפשו של דוד - בית המקדש. בית המקדש מבשר שלום בארץ ובעולם. "לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה". לכן רק מלך שיוכל להתפנות מעיסוק במלחמות ויפנה את כל מרצו לעשיית צדק חברתי ראוי לבנות את המקדש.

בספר דברי הימים א (כ"ח ב) יש השלמה לאמור בספר מלכים. בנאום ההכתרה של שלמה, דוד מנמק את בחירתו של שלמה בעיקר בגלל שהגיע זמנו של המקדש להיבנות ולשם כך יש צורך בתשתית רוחנית ומוסרית:

וַיִּקַּם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עַל רַגְלָיו וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנִי אֲחֵי וְעַמִּי אֲנִי עִם לִבֵּי לְבָנוֹת בֵּית מִנוּחָה לְאָרוֹן בְּרִית ה' וְלַהֲדָם רַגְלֵי אֶ-לֵהִינוּ וְהַכִּינוּתִי לְבָנוֹת. וְהָא-לֵהִים אָמַר לִי לֹא תִבְנֶה בֵּית לְשָׁמַי כִּי אִישׁ מִלְחָמוֹת אֲתָה וְדָמִים שָׁפַכְתָּ. וּמִכָּל בְּנֵי כִי רַבִּים בְּנִים נָתַן לִי ה' וַיִּבְחַר בְּשִׁלְמָה בְּנֵי לְשָׁבֵת עַל כֹּסֵא מַלְכוּת ה' עַל יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר לִי שְׁלֹמֹה בְנִךְ הוּא יִבְנֶה בֵּיתִי וְחִצְרוֹתַי כִּי בְחַרְתִּי בּוֹ לִי לְבֵן וְאֲנִי אֶהְיֶה לוֹ לְאָב.

כל אחרית ימיו של דוד הוקדשה להכנות לבנין המקדש (ראה הפרקים האחרונים של דב"א). הוא תכנן הוא הכין הוא קנה וגם קידש את המקום. הוא לא שקט ולא נח כדי שרעיון המקדש יצא לפועל, וכדבריו בתהלים קל"ב:

**שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכוֹר ה' לְדָוִד אֵת כָּל עֲנוֹתָו:
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לֵה' נְדָר לְאָבִיר יַעֲקֹב. אִם אָבָא בָּאֵהֶל בֵּיתִי אִם אֶעֱלֶה עַל עַרְשׁ יְצוּעֵי. אִם אֲתָן שְׁנַת לַעֲיִנִי לַעֲפַפֵּי תְנוּמָה. עַד אֲמַצָּא מְקוֹם לֵה' מִשְׁכְּנֹת לְאָבִיר יַעֲקֹב...**

נִשְׁבַּע ה' לְדָוִד אֱמֶת לֹא יָשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנֶךָ אֲשִׁית לְכֹסֵא לְךָ...

מיהו פרי בטנו של דוד המיועד לבנות את המקדש?

אדוניה הכוחני לא יצלח לכך. הרי נאמר מפורשות שמלך שיעסוק במלחמות לא יוכל לבנות את המקדש. רק שלמה - הרוחני, איש השלום - הוא שיבנה את המקדש הנכסף. לכן גמלה ההחלטה בלבו, שלמה הוא שימלוך אחריו ולא אדוניה.

רק מי שהרוח בראש מעייניו יבנה ממלכה שבמרכזה המקדש. רק מי שהחכמה בראש סולם ערכיו יהיה מעוניין שממלכתו תמלא את ייעודה "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים". רק הוא יהיה מסוגל לראות במקדש מרכז רוחני לעולם כולו עד שגם הנִכְרִי אֲשֶׁר לֹא מַעֲמֵךְ יִשְׂרָאֵל הוּא וְכָא מֵאֲרָץ רְחוֹקָה לְמַעַן שָׁמֵךְ: וְכָא וְהַתְּפַלֵּל אֶל הַבַּיִת הַזֶּה וְהַבֵּית יִשְׁמַשׁ לְמַטְרָה שֶׁל: לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו לְלֶכֶת בְּכָל דְרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת אֲבֹתֵינוּ... לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט עֲבָדוֹ וּמִשְׁפָּט עָמוֹ וְיִשְׂרָאֵל דָּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ. כִּי ה' הוּא הָא-לֵהִים אֲנִי עוֹד:

יג. סוס, חמור ופרדה

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קָחוּ עִמָּכֶם אֶת עַבְדֵי אֲדֹנֵיכֶם וְהִרְבַּתְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנֵי
עַל הַפְּרָדָה אֲשֶׁר לִי וְהוֹרְדְתֶם אֹתוֹ אֶל גְּחוֹן: (מלכים א', א, לג).

הפרדה היא יצור כלאיים של חמור וסוס. לא במקרה נבחרה הפרדה כמי שעליה ירכב שלמה המלך. החמור הוא בהמת משא. הוא כלי העבודה השימושי. לעומתו הסוס אינו מתאים לעבודה ולמשא אלא רק לציד ולמלחמה. ואכן בעשרות מקומות בתנ"ך מתואר הסוס ככלי מלחמה מובהק. לראשונה בצבאו של פרעה ולאחר מכן בצבאות אחרים:

כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיֶּבֶד וְרֵאִיתָ סוּס וְרִכָּב עִם רֶב מִמֶּךָ (דברים כ', א)

ובירמיה פרק ח': "סוס שוטף במלחמה"

ובמשלי פרק כ"א (לא): "סוס מוכן ליום מלחמה ולה' התשועה"

ומשום כך הצטווה המלך:

**רַק לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים וְלֹא יִשִּׁיב אֶת הָעַם מִצְרִימָה לְמַעַן הִרְבּוֹת סוּס
וְה' אָמַר לָכֵס לֹא תִסְבּוּן לְשׁוֹב בְּדֶרֶךְ הַזֶּה עוֹד: (דברים י"ז, טז).**

לא רק הדרך הפיזית למצרים אסורה אלא גם דרך המלך המצרית הבונה את שלטונה על הכוחנות והצבאיות פסולה. מלך ישראל חייב לחתור לשלום. המלחמה היא כורח זמני ולא מדיניות אידיאלית. מותר למלך ישראל להחזיק רק סוסים נחוצים בלבד, סוסים בטלנים אסורים. משום כך מלך המשיח, מבשר השלום בעולם מתואר כעני ורוכב על חמור דווקא.

וישעיה כשבא לעמת בין שתי התפיסות המנוגדות אומר:

**כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי ה' קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹבָה וְנַחַת תִּנְשְׁעוּן בְּהִשְׁקָט
וּבְבִטָּחָה תִּהְיֶה גְבוּרַתְכֶם וְלֹא אֲבִיתֶם. וְתֹאמְרוּ לֹא כִי עַל סוּס נָנוּס (ל', טו).**

דוד נאמן לתפיסתו המאוזנת בין הכוח והרוח מבטא זאת בהרכבתו של שלמה על הפרדה - יצור הביניים בין הסוס והחמור.

יד. משיחת שלמה ומלך המשיח

וּמִשַׁח אֹתוֹ שֵׁם צְדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתַן הַנְּבִיא... (מלכים א', א, לד).

בניהו לא מושח את שלמה, הוא רק מארגן, כי עיקר המינוי חייב להיעשות ע"י אנשי הרוח, הנביא והכהן.

וְתִקְעֶתֶם בְּשׁוֹפָר וְאָמַרְתֶּם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: (שם).

בהכתרת שלמה אין שור ומריא ושום מאכל או משתה אלא רק שופר. אין הכנסה אגוצנטרית אל הפה פנימה ומשם אל הקיבה התאוותנית אלא רק הוצאה אלטרואיסטית ממנו החוצה, כביטוי לרוח במלא עוצמתה.

השופר הוא הביטוי הרוחני להכתרת מלכים, לכן גם את ה' אנו מכתירים בשופר. השופר הוא כלי בו מושמעת בשורה, לכן בו ניתנה תורה ובו יתבשר העולם על תיקונו:

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְכָאוּ הָאֲבָדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנְּדָחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם: (ישעיה כ"ז, יג).

ומכאן המסורת בישראל שבשופר תישמע הבשורה הגדולה למלכותו של מלך המשיח "שופרו של משיח".

מלכות שלמה היא דגם מוקטן למלכות המשיח. במקביל להגדרתו של שלמה את תפקיד המלך מתאר ישעיה את המלך המשיח. שלמה אומר:

לִי עֵצָה וְתוֹשִׁיָה אֲנִי בִּינָה לִי גְבוּרָה. בֵּי מַלְכִים יִמְלְכוּ וְרוֹזְנִים יַחְקְקוּ צְדָק: (משלי ח', יד).

העצה והבינה קודמות לגבורה. ומקביל לו ישעיה על מלך המשיח:

וְנָחָה עָלַי רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וְגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'. (ישעיה י"א, ב).

מלך המשיח יראה אף הוא כשלמה במשפט הצדק את עיקר תפקידו, לא רק במישור הלאומי אלא גם במישור האוניברסאלי:

וְהָרִיחוּ בִּירְאֵת ה' וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ. וְשִׁפְט בְּצַדֵּק דְלִים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעֵנְוֵי אֶרֶץ וְהָפָה אֶרֶץ בְּשִׁבְט פִּי וּבְרוּחַ שְׁפָתָיו יִמִּית רָשָׁע. וְהָיָה צְדָק אֲזוֹר מִתְנִיּוֹ וְהֶאֱמוּנָה אֲזוֹר תְּלַצִּיּוּ. וְגַר זָאב עִם כְּבֶשֶׂת וְנֹמֵר עִם גְּדִי יִרְבֹּץ וְעֹגֵל וּכְפִיר וּמְרִיא יַחְדָּו וְנֹעַר קָטָן נֶהְגָּ בָם. וּפְרָה וְדָב תִּרְעִינָה יַחְדָּו יִרְבְּצוּ יַלְדֵיהֶן וְאַרְיֵה כְּבָקָר יֹאכַל תְּבֵן. וְשַׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל חֵר פֶּתוֹ וְעַל מְאוֹרֵת צְפֹעוֹנֵי גְמוּל יָדוּ הַדָּה. לֹא יָרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכֹל הַר קֹדֶשׁ כִּי מְלֹאָה הָאֶרֶץ דַּעַת אֶת ה' בְּפִמִּים לִים מְבַסִּים: (שם, י"א, ג-ט).